

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**
**Навчально-науковий інститут публічного управління та
державної служби**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА**

**здобувачами першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»**

Київ – 2022

Автори:

Л.Г.Комаха, доктор філософських наук, професор, в.о.директора Навчально- наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка; *В.Л.Гура*, кандидат економічних наук, доцент, заступник директора з науково-педагогічної роботи Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка; *Г.П.Ситник*, доктор наук з державного управління, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка; *О.А.Зубчик*, доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка; *Ю.Г.Рубан*, кандидат технічних наук, доцент кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Методичні рекомендації щодо підготовки та захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», освітня програма «Урядування у публічній сфері»/ Комаха Л.Г., Гура В.Л., Ситник Г.П., Зубчик О.А. – К., 63 с.

У методичних рекомендаціях викладено загальні вимоги до змісту та оформлення кваліфікаційних робіт бакалавра здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньої програми «Урядування у публічній сфері». Розкрито значення кваліфікаційної бакалаврської роботи для підготовки кваліфікованого фахівця з публічного управління та адміністрування, мету, основні завдання, послідовність і особливості виконання окремих розділів роботи. Надано рекомендації щодо змісту кваліфікаційної бакалаврської роботи, нормативних вимог до її оформлення, організації праці здобувача під час написання, апробації, рецензування і захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Розраховано на здобувачів закладів вищої освіти.

ЗМІСТ

Вступ

1. Мета та основні завдання виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи
2. Послідовність виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи
3. Вимоги до змісту кваліфікаційної бакалаврської роботи
4. Вимоги до оформлення кваліфікаційної бакалаврської роботи
5. Рецензування і попередній захист кваліфікаційної бакалаврської роботи
6. Захист та оцінювання кваліфікаційної бакалаврської роботи

Рекомендована література

Інтернет-ресурси

Додатки

ВСТУП

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, плану навчання здобувачів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» атестація здобувачів за вказаним рівнем вищої здійснюється у формі публічного захисту (демонстрації) кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Написання та захист кваліфікаційної бакалаврської роботи допомагає проявити вміння глибоко й всебічно досліджувати поставлені питання, робити обґрунтовані висновки і надавати конкретні пропозиції. Кваліфікаційна бакалаврська робота дає можливість виявити рівень підготовки здобувача до самостійного розв'язання професійних завдань в обраній галузі. Майбутній фахівець повинен правильно використовувати теоретичні положення в галузі знань «Публічне управління та адміністрування» для успішного розв'язання поставлених завдань, вміти користуватися методичним та науковим інструментарієм. Це дослідження має елементи наукової новизни, а його результати – теоретичну та практичну цінність.

Кваліфікаційна бакалаврська робота, з однієї сторони, має узагальнюючий характер, оскільки є своєрідним підсумком підготовки бакалавра – майбутнього фахівця у сфері публічного управління та адміністрування, а з іншої сторони, є самостійним оригінальним науковим дослідженням. При цьому здобувач за власним розсудом упорядковує накопичені наукові факти та доводить їх наукову цінність або практичну значущість.

У Методичних рекомендаціях щодо підготовки та захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», розкриваються вимоги до визначення мети, основних завдань виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи, послідовність і особливості окремих етапів проведення дослідження. Надано рекомендації щодо змісту кваліфікаційної бакалаврської роботи, нормативних вимог до її оформлення, організації праці здобувача під час написання, апробації, рецензування, захисту та оцінювання кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Під час написання методичних рекомендацій використані такі інформаційні джерела: Закони України: «Про освіту» [10], «Про вищу освіту» [9], «Стандарт вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» [11], «Вимоги до оформлення дисертацій» [3], «Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» [6], Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка [7].

1. МЕТА ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота бакалавра – це самостійна індивідуальна робота, що містить елементи наукової новизни та дозволяє оцінити рівень теоретичної та практичної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». За результатами підготовки кваліфікаційної бакалаврської роботи відбувається контроль набутих знань, вмінь та навичок, необхідних для формування інтегральних, загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей фахівця з публічного управління та адміністрування.

Метою виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи є вирішення професійної проблеми, що ґрунтується на комплексному опануванні матеріалу і методів дослідження, послідовному викладенні досягнутих результатів та пошуку шляхів практичного застосування теоретичних знань для вирішення конкретних завдань щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування в умовах глобалізаційних змін та євроінтеграційного розвитку України. При підготовці кваліфікаційної бакалаврської роботи здобувач повинен вирішити такі завдання:

1. обрати тему дослідження й обґрунтувати її актуальність;
2. вивчити наукову літературу з обраної теми, ознайомитися з джерелами інформації (даними статистичних збірників, довідників, інтернет-ресурсами тощо);
3. сформулювати мету, завдання, визначити об'єкт та предмет дослідження;
4. скласти поетапний план виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи;
5. сформувати необхідну інформаційно-статистичну базу щодо вибраної теми роботи;
6. висвітлити полеміку і викласти власну точку зору із дискусійних теоретичних, методичних та інших питань;
7. зробити обробку та аналіз зібраних даних, використовуючи економіко-статистичні, евристичні та інші методи;
8. підготувати кваліфікаційну бакалаврську роботу, оформити її відповідно до встановлених вимог та надати науковому керівнику на перевірку;
9. усунути недоліки, отримати від наукового керівника відгук на роботу;
10. подати зброшуровану завершену кваліфікаційну бакалаврську роботу на кафедру, пройти внутрішнє та зовнішнє рецензування роботи;

11. підготуватися до попереднього захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи на засіданні кафедри;
12. подати електронну версію кваліфікаційної бакалаврської роботи для перевірки на академічну доброчесність (плагіат);
13. підготувати презентаційний та роздатковий матеріал, захистити результати дослідження перед екзаменаційною комісією. Кваліфікаційні бакалаврські роботи виконуються здобувачами індивідуально відповідно до тем, які розробляються та затверджуються на засіданні кафедри. В ході дослідження доцільно використовувати статистичні дані, матеріали різних органів виконавчої влади України, органів місцевого самоврядування, громадських організацій тощо.

Заслугове на увагу використання при написанні кваліфікаційної бакалаврської роботи даних вибіркових монографічних, соціологічних, експертних та інших обстежень, проведених на обраному об'єкті дослідження.

Кваліфікаційна бакалаврська робота має характеризуватися логічністю, доказовістю, аргументованістю і відповідати таким вимогам: містити аналіз досліджуваної теми; містити самостійні дослідження, розрахунки; містити обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення діяльності на досліджуваному об'єкті; мати належне оформлення; мати всі потрібні супровідні документи; бути виконаною і поданою на кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу. Кваліфікаційна бакалаврська робота має бути перевірена на академічну доброчесність (плагіат).

Майбутній фахівець з публічного управління та адміністрування має продемонструвати здатність до пошуку, систематизації та використання наукового матеріалу відповідно до вибраної наукової проблематики, визначеного предмета дослідження, комбінуючи використання загальнонаукових і спеціальних методів дослідження залежно від конкретних пошукових завдань та отримуючи оригінальні самостійні висновки й рекомендації. Крім того, здобувач має проявити здатність до ґрунтовного і всебічного дослідження визначеного об'єкта, його кількісних і якісних характеристик, а також уміння надати конкретні пропозиції щодо шляхів удосконалення механізму його функціонування.

Кваліфікаційна бакалаврська робота – це документ, на підставі якого екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної та практичної підготовки випускника, його готовність до самостійного виконання роботи за фахом і приймає рішення про присвоєння кваліфікації.

2. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна бакалаврська робота є творчою науковою роботою, яка виконується здобувачем самостійно на базі теоретичних знань і практичних навичок, отриманих здобувачем протягом усього терміну навчання й науково-дослідної роботи, пов'язаної з розробкою конкретних теоретичних і науково-виробничих завдань інноваційного характеру, що визначаються специфікою спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Підготовку до написання кваліфікаційної бакалаврської роботи починають з **вибору теми**. Здобувачам надається право вибору теми кваліфікаційної роботи в межах орієнтовної тематики бакалаврських досліджень, запропонованої кафедрами Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі – Інститут), а також керуючись власними навчальними, науковими, професійними інтересами та потребами. Дублювання обраних здобувачами однієї академічної групи тем кваліфікаційних робіт не допускається.

Здобувач може також запропонувати свою тему для кваліфікаційної бакалаврської роботи з необхідним обґрунтуванням доцільності її розробки. Назва кваліфікаційної бакалаврської роботи повинна бути лаконічною, без скорочень, відповідати суті вирішеного наукового завдання, вказувати на мету і предмет дослідження та його завершеність. Треба уникати назв, що починаються зі слів «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...» і т. ін., в яких не відбито в достатній мірі суть проблеми. Здобувач обирає тему самостійно чи з допомогою викладача кафедри. Вибрану тему на цьому етапі варто розглядати як попередній науковий напрям майбутньої кваліфікаційної бакалаврської роботи, але у будь-якому разі вона має бути пов'язана зі змістом дисциплін професійної підготовки за спеціальністю. Вибрану тему здобувач зазначає в офіційній заяві на ім'я завідувача кафедри. Кафедра на засіданні приймає рішення про затвердження теми кваліфікаційної бакалаврської роботи та призначення наукового керівника.

Теми кваліфікаційних бакалаврських робіт та наукові керівники затверджуються наказом директора Інституту за поданням кафедр. Як виняток, за наявності об'єктивних підстав, тема та/чи науковий керівник кваліфікаційної бакалаврської роботи можуть бути змінені наказом директора Інституту, але не пізніше ніж за місяць до її захисту. Обравши тему, здобувач повинен чітко визначити мету кваліфікаційної бакалаврської роботи, завдання, предмет, об'єкт, методи, етапи її написання, підібрати відповідну наукову літературу та нормативно-інструктивні матеріали.

Після вивчення літературних джерел і нормативних матеріалів

здобувач складає **зміст** кваліфікаційної бакалаврської роботи. Зміст роботи разом із завданням здобувач подає на кафедру для затвердження завідувачем не пізніше як через два тижні після затвердження теми і наукового керівника. Зразок змісту кваліфікаційної роботи наведено у додатку Б.

Складання змісту – один з найважливіших етапів підготовчої роботи. Зміст повинен відображати сутність обраної теми, напрям її дослідження, постановку окремих питань. Після самостійного складання кількох варіантів плану здобувач повинен звернутися до наукового керівника. Після обговорення підготовлених варіантів відбирається (або на їх основі складається) оптимальний варіант. Під час написання роботи зміст може уточнятися.

Після затвердження теми кваліфікаційної бакалаврської роботи та розробки її змісту здобувач спільно з науковим керівником складає «Індивідуальне завдання на кваліфікаційну бакалаврську роботу» за формою, наведеною у додатку В.

Результати проведеного дослідження подаються у систематизованому, узагальненому, придатному до аналізу вигляді. Форма викладу отриманих даних визначається метою, гіпотезами, методами дослідження та індивідуальним стилем автора. Результати кількісного дослідження можуть викладатися в табличній, графічній та описовій (текстовій) формі з попередньо обчисленими рангами, відсотками, середніми значеннями, показниками кореляції, коефіцієнтами відмінностей тощо.

Матеріали кваліфікаційної бакалаврської роботи подаються виключно українською мовою. У кваліфікаційній бакалаврській роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати дослідження, уникати бездоказових тверджень і тавтології. При написанні роботи обов'язково робити посилання на публікації інших авторів.

Під час роботи над текстом необхідно консультуватися з науковим керівником щодо теоретичних положень, логіки викладу, використовуваних аргументів і методів, основних висновків, а також поетапно надавати науковому керівнику окремі розділи роботи для перевірки. Після перевірки науковим керівником окремих розділів, здобувач має врахувати зазначені зауваження та внести зміни до кваліфікаційної бакалаврської роботи. Після закінчення роботи над текстом здобувач має подати науковому керівнику повний текст кваліфікаційної бакалаврської роботи для остаточної перевірки, який включає всі необхідні структурні елементи та виконаний відповідно до вимог, що висуваються Інститутом.

Заключний етап потребує від здобувача високої самоорганізації та чіткого планування своїх дій в умовах обмеженого часу. Його формальний початок припадає на дату подання підготовленої кваліфікаційної бакалаврської роботи на відповідну кафедру для попереднього захисту.

Здобувач повинен отримати позитивний відгук наукового керівника

та зовнішню рецензію із рекомендацією до захисту перед екзаменаційною комісією. Бажано, щоб матеріали дослідження були апробовані на конференціях, тематичних семінарах, круглих столах та ін., а результати опубліковані у наукових виданнях.

Кваліфікаційна бакалаврська робота не допускається до захисту, якщо вона не відповідає вимогам щодо затвердженого плану, змістовного наповнення та оформлення, не містить аналітичних матеріалів та обґрунтованих пропозицій по обраному об'єкту дослідження, коли відсутні відгук наукового керівника, зовнішня рецензія, або робота не пройшла перевірку на академічну доброчесність (плагіат).

За отриманими результатами дослідження здобувач може підготувати і направити до органів влади пропозиції (рекомендації, пропозиції, доповідь-аналіз тощо), і отримати довідку або інший документ про впровадження результатів дослідження, яка підтвердить практичну значущість виконаної кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Цей етап завершується захистом роботи перед екзаменаційною комісією. Завдяки процедурі попереднього захисту можна визначити слабкі місця роботи, надати здобувачу інформацію щодо недоліків, які слід усунути під час остаточного доопрацювання тексту й оформлення кваліфікаційної бакалаврської роботи.

На заключному етапі здобувач готує доповідь та презентацію для публічного захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи, роздатковий матеріал, що містить результати проведеного дослідження. Гарантією успішного захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи за умови її високого теоретичного рівня є глибоке опанування здобувачем основних положень проведеного дослідження. Вільне володіння матеріалом допоможе здобувачу розробити стислу та змістовну доповідь, впевнено і по суті відповідати на запитання присутніх, продемонструвати навички наукової полеміки, довести обґрунтованість результатів дослідження.

Здобувачам пропонується обирати тему кваліфікаційної бакалаврської роботи з урахуванням потреб органів державного управління, місцевого самоврядування, вироблення та реалізації державної політики в тій чи іншій сфері.

3. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викласти зміст і результати досліджень, уникати бездоказових тверджень і тавтології, робити посилання на публікації інших авторів. Загальний обсяг кваліфікаційної бакалаврської роботи має становити 45-60 сторінок (без титульного аркуша, змісту, списку використаних джерел і додатків).

Кваліфікаційна бакалаврська робота повинна містити такі структурні елементи:

- титульний аркуш (1 с.);
- анотація (1 с.);
- зміст (1 с.);
- перелік умовних позначень та скорочень, символів, термінів (за необхідності) (1 с.);
- вступ (2-3 с.);
- основну частину (40-50 с.);
- висновки (2-3 с.);
- список використаних джерел (3-4 с.);
- додатки.

Кожний структурний елемент починається з нової сторінки. Вимоги до обсягу основних структурних частин роботи наведено у додатку Г.

Титульний аркуш. Першою сторінкою кваліфікаційної бакалаврської роботи є титульний аркуш, який не підлягає суцільній нумерації. Титульний аркуш кваліфікаційної бакалаврської роботи оформляється за встановлено формою (додаток Д) та містить такі елементи:

- назва вищого навчального закладу;
- назва Інституту;
- назва кафедри;
- тема роботи;
- курс, група, спеціальність автора роботи;
- прізвище, ім'я та по батькові автора роботи;
- посада, прізвище, ім'я та по батькові наукового керівника;
- резолюція щодо допущення роботи до захисту перед екзаменаційною комісією;
- посада, прізвище, ім'я та по батькові завідувача відповідної кафедри;
- місто і рік.

Анотація. Для ознайомлення зі змістом та результатами кваліфікаційної бакалаврської роботи на початку роботи наводиться анотація. Анотація подається двома мовами – українською та англійською. Вона містить узагальнений короткий виклад основного змісту кваліфікаційної бакалаврської роботи. В ній мають бути стисло представлені основні

результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення. Зразок анотації наведено у додатку Е.

В анотації вказуються:

- прізвище та ініціали здобувача;
- назва кваліфікаційної бакалаврської роботи;
- ступінь вищої освіти, на який претендує здобувач;
- спеціальність (шифр і назва);
- найменування вищого навчального закладу та підрозділу (Інституту, факультету), в якому здійснювалася підготовка кваліфікаційної бакалаврської роботи;
- місто, рік.

Наприкінці анотації наводяться ключові слова. Сукупність ключових слів повинна відображати тематику дослідження і відповідати основному змісту кваліфікаційної бакалаврської роботи. Кількість ключових слів має становити від п'яти до десяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок через кому.

Після ключових слів наводиться список публікацій здобувача за темою кваліфікаційної бакалаврської роботи (за наявності). Вказуються наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати кваліфікаційної бакалаврської роботи та які засвідчують апробацію її матеріалів.

Зміст. Зміст розміщують на другій сторінці кваліфікаційної бакалаврської роботи. Він повинен містити назви розділів і підрозділів із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок. Назви розділів і підрозділів повинні бути стислими і зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її. Приклад оформлення змістукваліфікаційної бакалаврської роботи наведено у додатку Б.

Перелік умовних позначень та скорочень. Перелік умовних позначень, символів, одиниць вимірювання, скорочень подається за необхідності у вигляді окремого списку. Додатково їхнє пояснення наводиться у тексті при першому згадуванні. Скорочення, символи, позначення, які повторюються не більше двох разів, до переліку не вносяться.

Вступ. У вступі подається загальна характеристика кваліфікаційної бакалаврської роботи в такій послідовності: актуальність теми дослідження, мета і завдання кваліфікаційної бакалаврської роботи, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукова новизна одержаних результатів, практичне значення одержаних результатів, апробація результатів дослідження (за наявності), структура й обсяг кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Актуальність теми. Обґрунтовується вибір теми дослідження, висвітлюється зв'язок теми кваліфікаційної

бакалаврської роботи із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаними проблемами. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним, визначати сутність проблеми та перспектив її вирішення. Під час викладення актуальності необхідно вказувати прізвища та ініціали провідних вчених в Україні та у світі в цілому, які займаються дослідженнями в даній галузі. При цьому, вимагається, щоб у списку використаних джерел обов'язково згадувались роботи вчених, які вказані як провідні у цьому списку, інакше можна стверджувати, що огляд літератури у роботі проведений недостатньо.

Мета і завдання кваліфікаційної бакалаврської роботи. У вступі обов'язково мають наводитися мета кваліфікаційної бакалаврської роботи та завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є узагальнення здобутих знань зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» для проведення наукового дослідження, практичного використання отриманих результатів в публічному управлінні.

Завданнями кваліфікаційної бакалаврської роботи є опанування теорії, методології, методики та сучасного інструментарію наукових досліджень, створення і поглиблене вивчення моделей, що досліджуються, та їх адаптація до умов сьогодення. При формулюванні завдань кваліфікаційної бакалаврської роботи доцільно використовувати слова «вивчити», «виявити», «встановити», «проаналізувати», «розробити», «запропонувати», тощо.

Об'єкт і предмет кваліфікаційної бакалаврської роботи. Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження. Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага здобувача, оскільки предмет дослідження змістовно визначає тему (назву) кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Методи дослідження. Перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно відзначається, які питання досліджувалися із використанням кожного з методів. Обґрунтовується вибір методів, що забезпечують достовірність отриманих результатів та висновків. Приклад визначення мети кваліфікаційної бакалаврської роботи, завдань, об'єкту, предмету та методів дослідження наведено у додатку Ж.

Наукова новизна одержаних результатів. Аргументовано, коротко та чітко розкриваються основні наукові положення, які виносяться на захист кваліфікаційної бакалаврської роботи. Необхідно показати відмінність одержаних результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (вперше одержано, удосконалено, дістало подальший розвиток). Кожне наукове положення чітко формулюють, відокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни.

Практичне значення одержаних результатів. Відзначаючи

практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію щодо ступеня готовності до використання або масштабів використання. Необхідно дати короткі відомості щодо впровадження результатів досліджень (якщо такі є) із зазначенням назв організацій, в яких здійснена реалізація, форм реалізації та реквізитів відповідних документів.

Апробація результатів дослідження. Бажано, щоб матеріали дослідження були апробовані на конференціях, конгресах, круглих столах, симпозіумах тощо (за наявності вказуються назви наукових заходів, місце та дата їх проведення), а результати дослідження були опубліковані у фахових виданнях та збірниках наукових публікацій за результатами проведених наукових заходів.

Структура та обсяг кваліфікаційної бакалаврської роботи. Зазначається загальний обсяг кваліфікаційної бакалаврської роботи, кількість таблиць, рисунків, додатків, а також кількість використаних джерел.

Основна частина. Розділи кваліфікаційної бакалаврської роботи, як правило, містять у собі підрозділи (нумерація складається із двох чисел, відокремлених крапкою). Кожний розділ починають з нової сторінки. В кінці кожного розділу формують висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів. Назва підрозділу розміщується через два рядки після назви розділу. Основний текст підрозділу відокремлюється від його назви також двома рядками. Приклад оформлення основної частини кваліфікаційної роботи наведено у додатку 3.

У разі використання наукових результатів, ідей, публікацій та матеріалів інших авторів чи офіційних документів у тексті кваліфікаційної бакалаврської роботи обов'язково повинні бути посилання на ці джерела.

У *першому розділі* здобувач окреслює основні наукові думки щодо обраної теми дослідження. У ньому слід розкрити стан теоретичних напрацювань з обраної теми, проаналізувати існуючі різноманітні погляди (в тому числі власні) на ті чи інші аспекти, виявити невирішені проблеми, які потребують розв'язання в теоретичному, методичному та прикладному плані. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, автор окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Автор має зазначити, які серед окреслених питань залишились невирішеними і визначає своє місце у розв'язанні поставленого завдання. Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20 % обсягу основної частини роботи.

У *другому розділі* робиться аналіз та оцінка об'єкту дослідження, показується його місце. Описуються основні тенденції розвитку, невирішені проблеми, аналізується ефективність діяльності органів публічного управління в обраній сфері, тощо.

Другий розділ повинен бути максимально насиченим фактичною інформацією (таблиці та ілюстрації), що відображають результати роботи досліджуваного об'єкту. Розділ завершується оцінкою одержаних результатів.

При використанні первинних даних організацій, форм звітності, наказів, методик, інструкцій тощо обов'язково вказуються джерела інформації. Якщо відповідні документи оприлюднюються та знаходяться у відкритому публічному доступі, обов'язковим є посилання на електронний ресурс – джерело інформації із зазначенням дати звернення (офіційні інтернет-сайти, інформаційно-аналітичні

портали, сайт урядової організації тощо).

У *наступних розділах* описуються результати досліджень здобувача. Здобувач повинен визначити і обґрунтувати напрями (шляхи) вирішення виявлених проблем згідно поставлених завдань.

Висновки. У висновках викладаються найважливіші наукові та практичні результати кваліфікаційної бакалаврської роботи, вказуються наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути використані результати дослідження, а також можливі напрями продовження досліджень за тематикою кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Висновки поділяють на пункти, що мають відповідати завданням, зазначеним у вступі бакалаврської роботи. Рекомендується починати кожний пункт дієсловом доконаного виду, що відповідає наведеному в поставленому завданні (наприклад «розроблено», «встановлено», «визначено», «виявлено», «обґрунтовано»). Далі формулюють рекомендації щодо наукового та практичного використання одержаних результатів. Ознайомлення з текстом висновків має сформувати у читача уявлення про ступінь реалізації автором кваліфікаційної бакалаврської роботи поставленої мети і завдань. Приклад оформлення висновків до кваліфікаційної бакалаврської роботи наведено у додатку К.

Список використаних джерел. Список використаних джерел є складовою частиною кваліфікаційної бакалаврської роботи. Він повинен містити інформацію про ті джерела і літературу, що використовувались автором у своїй теоретичній і практичній роботі. Бібліографічний опис має формуватися у порядку появи посилань у тексті або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Всі цитати, таблиці, фактичні дані, що наводяться в роботі, повинні мати виноски. Запис книг і статей у виносках повинен відповідати тим же вимогам, що і при складанні бібліографічного опису. У кваліфікаційній бакалаврській роботі рекомендується посилається також на джерела іноземними мовами, які наводяться у списку використаної літератури мовою оригіналу. Слід звертати увагу на те, що серед Інтернет-джерел допускається згадування та опрацювання тільки наукових видань, а не будь-яких Інтернет-ресурсів, зокрема сторінок Вікіпедії, форумів тощо. Приклад оформлення джерел у списку використаної літератури наведено у додатку Л.

Додатки. До додатків включається допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Додатки оформлюються як продовження кваліфікаційної бакалаврської роботи і розміщуються після списку використаних джерел.

Додатки упорядковуються у порядку появи посилань у тексті роботи. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, О, Ч, Ї, наприклад, додаток А, додаток Б і т.п.

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційну бакалаврську роботу друкують за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (21,0 см x 29,7 см) до тридцяти рядків на сторінці. Друкований текст виконується шрифтом Times New Roman, розмір шрифту – 14, міжрядковий інтервал – 1,5. Текст вирівнюється за шириною сторінки та містить чітко виділені абзаци (відступ – 1,25 см).

Текст кваліфікаційної бакалаврської роботи необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 3 см, правий – 1 см, верхній – 2 см, нижній – 2 см. Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору. Щільність тексту роботи повинна бути однаковою.

Загальний обсяг кваліфікаційної бакалаврської роботи має становити 55-70 сторінок. До загального обсягу не входять список використаних джерел, додатки, анотації, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

Текст основної частини кваліфікаційної бакалаврської роботи поділяють на розділи та підрозділи. Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2», «РОЗДІЛ 3», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»,

«ДОДАТКИ», «АНОТАЦІЇ» друкують великими літерами симетрично до тексту.

Заголовки підрозділів розміщуються через два рядки і друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, тоді розділяють крапкою. Кожну структурну частину (розділ) кваліфікаційної бакалаврської роботи треба починати з нової сторінки.

Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку

№. Першою сторінкою кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Такі структурні частини кваліфікаційної бакалаврської роботи, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини кваліфікаційної бакалаврської роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ». Після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими

ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Ілюстрації та таблиці в кваліфікаційній бакалаврській роботі необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації та таблиці, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2». При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2». Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад: Примітки: 1... 2.... Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Таблиці. Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Їх не підкреслюють, не виділяють жирним шрифтом та/або курсивом.

Заголовок кожної граfi в таблиці має бути коротким. Слід уникати повторів тематичного заголовка в заголовках граф, одиниць виміру зазначених величин тощо. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба. Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку кваліфікаційної бакалаврської роботи або з поворотом за годинникову стрілку. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на іншу сторінку назву вміщують тільки над її першою частиною. Над іншою її частиною розміщують слова «Продовження табл.» та порядковий номер таблиці, який має відповідати порядковому номеру першої її частини. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки.

Якщо текст, який повторюється в граfi таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при

першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, знаків, математичних символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк. Приклади оформлення таблиці наведено у додатку М.

Ілюстрації. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації. Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис). Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається питання, пов'язане із ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках «(рис. 3.1)» або зворотитипу: «... як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1». Приклади оформлення ілюстрацій наведено у додатку Н.

Формули. Формули у кваліфікаційній бакалаврській роботі розміщують на окремих рядках. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками.

Приклад оформлення формул наведено у додатку П.

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. При написанні кваліфікаційної бакалаврської роботи автор повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячене дослідження. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в кваліфікаційній бакалаврській роботі. Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1- 7]...».

Якщо в тексті кваліфікаційної бакалаврської роботи необхідно зробити посилання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань. Приклад: Цитата в тексті: «Мета аргументації –

прийняти різного роду теоретичні, наративні положення окремою людиною, науковою спільнотою чи аудиторією. Істина та добро можуть бути проміжними цілями аргументації, а кінцевою метою завжди є переконання аудиторії в справедливості запропонованого її увазі доказу чи висловлювання.» [6, с. 2].

Відповідний опис у переліку посилань:

6. Комаха Л.Г. Логічні засади аргументації у філософському знанні. К.: ООО «Видавництво «Центр навчальної літератури»», 2020. - 360 с.

Посилання на ілюстрації в кваліфікаційній бакалаврській роботі вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2». Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)». На всі таблиці кваліфікаційної бакалаврської роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...в табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він незберігається;

в) кожна цитата супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора кваліфікаційної бакалаврської роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання; е) якщо автор кваліфікаційної бакалаврської роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є: (курсив наш. – М.Х.), (підкреслено мною. –М.Х.).

5. РЕЦЕНЗУВАННЯ І ПОПЕРЕДНІЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Проміжною формою контролю написання кваліфікаційної бакалаврської роботи є її попередній захист після перевірки на академічну доброчесність (плагіат).

За результатами попереднього захисту кафедра робить певні зауваження у випадку відставання, звертає увагу наукового керівника і здобувача на необхідність усунення недоліків за період, що залишився до офіційного захисту.

На завершальному етапі остаточний варіант кваліфікаційної бакалаврської роботи перевіряє науковий керівник і дає свій відгук у письмовій формі (додаток Р), у якому фіксуються позитивні результати проведеного дослідження, зазначаються актуальність вибраної теми, ступінь її розробки, оцінюються теоретико-методологічна база роботи, логіка і повнота розгляду предмета дослідження, слушність зроблених висновків і практичних рекомендацій, зазначаються також слабкі місця роботи, її недоліки, робиться загальний висновок щодо можливості високої, позитивної або задовільної оцінки.

Обов'язковою умовою прийняття кваліфікаційної бакалаврської роботи до захисту є її зовнішня апробація. З цією метою здобувач має надати готову роботу зовнішньому рецензенту. У зовнішній рецензії на кваліфікаційну бакалаврську роботу також зазначаються науковий доробок автора, позитивні результати і недоліки, практична цінність висновків, пропонується оцінка роботи(додаток С).

У випадках, коли кваліфікаційна бакалаврська робота містить висновки і рекомендації з високою практичною значущістю, об'єкти практики, установи, організації можуть надавати довідку про практичне використання окремих результатів кваліфікаційної бакалаврської роботи. Таке свідчення впровадження результатів проведеного дослідження може позитивно вплинути на загальну оцінку роботи, високо характеризує творчий потенціал дослідника.

Відгук, рецензія та довідки про впровадження (при наявності) мають бути додані до кваліфікаційної бакалаврської роботи (складені у конверт формату А4). В такому вигляді оформлена робота подається на кафедру завчасно до призначеної дати офіційного її захисту на засіданні екзаменаційної комісії.

Безпосередньо готуючись до захисту здобувач розробляє стислу доповідь, що має адекватно репрезентувати основні особливості та результати проведеного дослідження. Враховуючи обмеження часу на захист однієї роботи, здобувач має протягом 10- 15 хвилин лаконічно і переконливо донести членам екзаменаційної комісії суть проведеного дослідження, аргументувати основні висновки, показати їх практичну значимість. При цьому для більшої наочності доцільно користуватися таблицями, графіками і діаграмами,

заздалегідь підготовленими у вигляді презентації та роздаткового матеріалу у файлах.

При написанні кваліфікаційної бакалаврської роботи, оприлюдненні результатів дослідження, підготовці та захисті кваліфікаційних робіт здобувачам вищої освіти необхідно ознайомитися та керуватися положеннями таких документів:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII., зі змінами та доповненнями [10].
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII, зі змінами та доповненнями [9].
3. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [11].
4. Вимоги до оформлення дисертацій, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 [3], (додаток Т).
5. Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, затверджене Вченою радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка 02.03.2020 р. № 8 [7], (додаток У).
6. Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» [6].

6. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Захист кваліфікаційних бакалаврських робіт проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії. До складу екзаменаційної комісії можуть включатися представники органів публічного управління. Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється відкрито і гласно.

До захисту не допускаються здобувачі, які не виконали навчальної програми і на момент подання до захисту кваліфікаційних бакалаврських робіт мають академічну заборгованість.

Процедура захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи складається:

- зі стислої доповіді випусника – 10-15 хв.;
- відповідей на запитання членів екзаменаційної комісії;
- відповідей на зауваження рецензента та наукового керівника (якщо такі були зазначені);
- підбиття підсумків захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи.

У доповіді зазначаються мета, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукова та практична значимість роботи, стисло викладаються питання, винесені на захист, доповідаються висновки із результатами проведеного дослідження. Розкриваються елементи наукової новизни роботи. Під час доповіді обов'язкове використання наочного матеріалу, оформленого у вигляді презентації та роздаткового матеріалу (таблиці, схеми, графіки, результати досліджень, висновки та пропозиції тощо).

Оцінювання кваліфікаційної бакалаврської роботи є комплексним і складається з оцінки змістовної частини роботи та усного захисту здобувачем основних положень роботи перед екзаменаційною комісією. Для організації захисту до складу комісії включають досвідчених викладачів, науковців кафедр та інших структурних підрозділів Інституту. Оцінюючи кваліфікаційну бакалаврську роботу, потрібно керуватися такими **критеріями**:

- актуальність теми та відповідність викладеного в роботі матеріалу темі дослідження;
- теоретичний, методичний рівні роботи в цілому та її практичне значення;
- базування аналітичної частини роботи на фактичних матеріалах діяльності;
- вміння ґрунтовно дослідити практичні ситуації, зробити всебічний аналіз недоліків на конкретних прикладах, уникаючи висновків і пропозицій загального характеру;
- вміння стисло, логічно та аргументовано викладати зміст і результати дослідження, застосовуючи сучасну термінологію, уникати загальних слів, мовних штампів, стилістичних і граматичних помилок, бездоказових тверджень, повторень, дослівного переписування літературних

джерел, не виправданого збільшення обсягу роботи за рахунок другорядних матеріалів;

- використання чинних нормативно-правових документів, новітніх наукових публікацій;

- творчий підхід виконавця роботи, його вміння неординарно мислити, новаторські підходи до вирішення проблем, що стосуються теми його дослідження;

- наявність творчих здобутків у вигляді рекомендацій, пропозицій щодо усунення окремих недоліків у роботі конкретного органу публічного управління;

- загальне оформлення роботи (відповідність вимогам щодо оформлення, обсягу роботи, акуратності, грамотності тощо).

Оцінюючи доповідь здобувача, насамперед звертається увага на те, наскільки вільно і впевнено володіє доповідач матеріалом своєї роботи, сучасною термінологією, чи може він доповісти без допомоги тексту доповіді. Важливо, щоб доповідач міг пояснювати матеріали таблиць, графіків, рисунків, схем впевнено і невимушено.

Доповідач повинен правильно розподілити час, відведений йому для доповіді, присвячуючи більшу частину часу аналізу одержаних результатів, висновкам і рекомендаціям, не зупиняючись на другорядних питаннях. Кваліфікаційна бакалаврська робота оцінюється за стобальною шкалою із дотриманням **вимог**, визначених у табл.

Таблиця

Критерії оцінювання кваліфікаційної бакалаврської роботи

Підсумкова оцінка	Вимоги до підготовки та захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи
90-100 балів (відмінно)	Кваліфікаційна бакалаврська робота містить елементи наукової новизни, має практичне значення, доповідь логічна і стисла, відгук і рецензія позитивні, відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії правильні і стислі. Захист показав високу обізнаність здобувача в предметі дослідження.
75-89 балів (добре)	Тема роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру. В теоретичній частині поверхово зроблений аналіз літературних джерел, елементи новизни чітко не представлені, недостатньо використані інформаційні джерела та документи, на базі яких проводилося дослідження, мають місце окремі зауваження в рецензії та відгуках, доповідь логічна, відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії, в основному, правильні, оформлення роботи в межах вимог.
60-74 бали (задовільно)	Тема кваліфікаційної бакалаврської роботи, в основному, розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета роботи, інформаційні матеріали не завжди ілюструють висновки, пропозиції, що містяться в третьому розділі, недостатньо обґрунтовані, рецензія і відгуки містять окремі зауваження, не всі відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії правильні або повні. Є зауваження щодо оформлення кваліфікаційної бакалаврської роботи.
Менше 60 балів (незадовільно)	Нечітко сформульована мета кваліфікаційної бакалаврської роботи та завдання дослідження. Розділи погано пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних вітчизняних і зарубіжних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхово або взагалі відсутній. Заходи, що пропонуються, не впливають з аналізу, носять декларативний характер. Оформлення роботи не відповідає вимогам, наведеним у рекомендаціях. Відсутні матеріали презентації. Відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії неточні або неповні.

Кваліфікаційна бакалаврська робота до захисту не допускається, якщо вона представлена науковому керівникові на перевірку або на будь-який подальший етап проходження з порушенням строків, встановлених регламентом, написана на тему, яка не затверджена кафедрою, виконана з суттєвими запозиченнями (плагіатом), оформлення роботи не відповідає вимогам.

На підставі результатів захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи, відгуку наукового керівника та висновків рецензента екзаменаційна комісія приймає мотивоване рішення щодо оцінки кваліфікаційної бакалаврської роботи кожного здобувача та можливості присвоєння випускнику відповідного освітнього рівня (кваліфікації).

Рішення екзаменаційної комісії щодо оцінки знань, виявлених при підготовці та захисті кваліфікаційної бакалаврської роботи, а також присвоєння здобувачу відповідного освітнього рівня (кваліфікації) та видачі йому відповідного державного документа про освіту (диплома) приймається на закритому засіданні відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. При однаковій кількості голосів голос голови є вирішальним.

Результати захисту кваліфікаційних бакалаврських робіт оголошуються в день захисту, після оформлення протоколів екзаменаційної комісії. Секретар комісії веде протокол захисту, заносить оцінку, записує запитання, що ставились, окремі думки членів комісії, зазначає здобутий освітній рівень (кваліфікацію), а також, який державний документ про освіту (кваліфікацію) видається здобувачу- випускнику, який закінчив вищий навчальний заклад. Відомість підписується головою і членами екзаменаційної комісії. Здобувачі, які не захистили кваліфікаційну бакалаврську роботу, не мають права на отримання диплома.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Александров І.О., Ткач К.І., Філіппов С.В. Методологія та організація наукових досліджень : підручник. Одеса : Астропринт, 2018. 197 с.
2. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: підручник. К.: Знання, 2014. 671 с.
3. Вимоги до оформлення дисертацій, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>. (дата звернення: 06.07.2021).
4. Вірченко В.В. Інтелектуальна власність: теоретичні витoki та економічні імперативи розвитку: монографія. Київ: Видавництво Ліра. К, 2018. 488 с.
5. Липич Л.Г. (Ред.). Методологія та організація наукових досліджень (галузі знань: 05 – соціальні та поведінкові науки, 07 – управління та адміністрування): навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 219 с.
6. Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/Biblioteka/sait/DSTU_8302-2015.pdf (дата звернення: 06.07.2021).
7. Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, затверджене Вченої радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка 02.03.2020 р. №
8. URL: <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Detection-and-prevention-of-academic-plagiarism-in-University.pdf> (дата звернення: 06.07.2021).
8. Приклади оформлення використаних джерел відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ: Академперіодика, 2016. 16 с. (Інформація та документація). URL: <https://histj.oa.edu.ua/assets/files/Posylannia.pdf> (дата звернення: 06.07.2021).
9. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2984-14#Text>

10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII., зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
11. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України 04.08.2020 р. № 1001. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-281-publichne-upravlinnya-ta-administruvannya-dlya-drugogo-magisterskogo-rivnya-vishoyi-osviti> (дата звернення: 06.07.2021).
12. Харитонova О.І. (Ред.). Право інтелектуальної власності: підручник. К., Видавництво Юрінком Інтер, 2019. 544 с.
13. Kharchenko T., Hatska L., Sagaydack J., Chubuk L. Education system environmentalization in ukraine within the modern context. Journal of Environmental Management and Tourism, 2020, 11(3), p. 704–713 (Scopus).

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Всесвітня організація інтелектуальної власності. URL: www.wipo.int.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Державне підприємство «Український інститут промислової власності». URL: Режим доступу : <http://www.ukrpatent.org>.
4. Європейське патентне відомство. URL: Режим доступу : www.epo.org.
5. Законодавство України. URL: <http://www.rada.kiev.ua>; <http://www.nau.kiev.ua>; <http://www.ukrpravo.kiev.com>; <http://www.liga.kiev.ua>.
6. Міжнародна асоціація товарних знаків. URL: www.inta.org.
7. Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності національної академії правових наук України. URL: www.ndiiv.org.ua.
8. Науково-практичний журнал «Інтелектуальна власність». URL: <http://www.intelvas.com.ua>.
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
10. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua>.
11. Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг. URL: www.ip-centr.kiev.ua.

ДОДАТКИ

Додаток А
АРКУШ ПОГОДЖЕННЯ ТЕМИ
ТА КЕРІВНИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ
РОБОТИ

Прізвище, ім'я та по батькові здобувача _____

Форма навчання _____

Назва кафедри _____

Тема кваліфікаційної бакалаврської роботи _____

Студент(ка) _____ (підпис)

Погоджено:

науковий керівник
(підпис) (П.І.Б.)

завідувач кафедри
(підпис) (П.І.Б.)

« _____ » _____ 20 р.

Додаток Б

Зразок оформлення змісту кваліфікаційної бакалаврської роботи на тему
«Професіоналізація публічних службовців в умовах
глобалізації»

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

1.1. Наукові розробки проблеми професіоналізації
публічних службовців

1.2. Професіоналізація публічних службовців:
сутність та особливості.....

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

2.1. Професіоналізація публічних службовців в умовах
глобалізації: загальна специфіка та сучасний стан в
Україні.....

2.2. Нормативно-правові акти та організаційні засади
професіоналізації публічних службовців в Україні.....

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....

3.1. Зарубіжний та вітчизняний досвід застосування
дієвих механізмів професіоналізації публічних службовців

3.2. Рекомендації щодо підвищення якості
професіоналізації публічних службовців в Україні в умовах
глобалізації.....

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Додаток В

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Навчально –науковий інститут публічного
управління та державної служби

Спеціальність: **281**

Кафедра:

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

« _____ » _____ 20 р.

-

**Індивідуальне завдання
на кваліфікаційну бакалаврську роботу**

(Прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

2. Тема роботи затверджена на засіданні кафедри, протокол № _____
від « _____ » _____ 20 р. та призначений науковий керівник

(Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Робота виконується на матеріалах _____

4. Орієнтовний план роботи:

Розділ 1. _____

Розділ 2. _____

Розділ 3. _____

5. Строк подання завершеної роботи науковому керівнику:

« _____ » _____ 20 р.

-

6. Попередній захист роботи: « _____ » _____ 20 р.

7. Предмет дослідження _____

8. Об'єкт дослідження _____

9. Мета роботи _____

10. Завдання дослідження _____

Продовження дод. В

11. Консультації стосовно роботи

№ з/п	Розділи (параграфи)	Консультант (ПІБ)	Підпис, дата	
			Завдання видав	Завдання прийняв

12. Календарний план

№ з/п	Графік виконання роботи	Строк виконання	Фактичне виконання

Науковий керівник

(підпис)

Студент(ка)

(підпис)

Додаток Г
Структура кваліфікаційної бакалаврської роботи

	Основні частини роботи	Обсяг, с.
	Титульний аркуш	1
	Відгук наукового керівника	1–2
	Зовнішня рецензія	1–2
	Завдання на кваліфікаційну роботу	1–2
	Перелік умовних позначень (при потребі)	1
	Зміст	1
	Вступ	3–4
	Основна частина: Розділ 1 (теоретико-методологічний). Розділ 2 (аналітичний). Розділ 3 (рекомендаційний)	50–60 16–20 17–20 17–20
	Висновки	3–4
	Список використаних джерел	2–3
	Додатки	Без обмежень
	Разом без титульного аркуша, змісту, списку використаних джерел, додатків	55–70

Додаток Д
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ КАФЕДРА ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ
КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему

«ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

Студент(ка) 4 курсу заочної форми навчання
спеціальності 281 «Публічне управління
адміністрування» освітньо-професійної програми
«Урядкування у публічній сфері»
Іванов Іван Іванович

Науковий керівник
д.п.н., проф. Петров Петро Петрович

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі не
запозичень із праць інших авторів без відповідних
посилань
Студент(ка) _____
(підпис)

Робота допущена до захисту в екзаменаційній комісії рішенням кафедри
публічної політики від «__» _____ 20__р., протокол №__.

Завідувач кафедри публічної політики, доктор наук з державного управління,
доцент
Зубчик Олег Анатолійович _____
(підпис)
Київ – 20_____

АНОТАЦІЯ

Іванов І.І. Професіоналізація публічних службовців в умовах глобалізації. – Кваліфікаційна бакалаврська робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна бакалаврська робота на здобуття ступеня вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». – Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 2021.

Зміст анотації.

Ключові слова: професіоналізація публічних службовців, глобалізація, компетентність, професіоналізм, професійний розвиток, механізми професіоналізації, професійна підготовка та підвищення кваліфікації, безперервна освіта.

ANNOTATION

I.I. Ivanov Professionalization of public servants in the context of globalization. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Qualifying scientific work for obtaining an educational degree at the second level of higher education (Master's degree), field of study: 28 «Public Management and Administration», specialty: 281» Public Management and Administration». – Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, 2021.

Contents of annotation

Keywords: professionalization of public servants, globalization, competence, professionalism, professional development, mechanisms of professionalization, professional training and advanced training, continuing education..

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ (за наявності)

Додаток Ж

Основні структурні елементи вступу до кваліфікаційної бакалаврської роботи на тему «Професіоналізація публічних службовців в умовах глобалізації»

Елемент	Приклад
1	2
Мета	виявлення сутності та особливостей професіоналізації публічних службовців та формування пропозицій щодо підвищення її якості в умовах глобалізації.
Завдання	<ul style="list-style-type: none"> — проаналізувати стан наукової розробки проблеми професіоналізації публічних службовців; — виявити сутність та особливості явища професіоналізації публічних службовців; — охарактеризувати загальну специфіку та стан професіоналізації публічних службовців в умовах глобалізації в Україні; — виявити нормативно-правові та організаційні засади професіоналізації публічних службовців в Україні; — на основі аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду виявити дієві механізми професіоналізації публічних службовців; — розробити та науково обґрунтувати рекомендації щодо підвищення якості професіоналізації публічних службовців України в умовах глобалізації.
Об'єкт	процеси професіоналізації публічних службовців
Предмет	професіоналізація публічних службовців в умовах глобалізації.

Продовження дод. Ж

1	2
Методи	<p>Теоретико-методологічною основою кваліфікаційної бакалаврської роботи є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: індукції, дедукції, синтез, аналіз, системний підхід, порівняння, індексний, графічний, монографічний методи.</p> <p>У процесі дослідження для вирішення поставлених завдань використано системний та міждисциплінарний підхід, а також такі методи дослідження: термінологічного аналізу (при визначенні понять «професіоналізація», «професіоналізм», «компетентність» тощо); порівняльного аналізу (для розгляду зарубіжного та вітчизняного досвіду застосування дієвих механізмів професіоналізації публічних службовців); прогнозування (для визначення шляхів підвищення якості професіоналізації публічних службовців в Україні в умовах глобалізації). Крім того, в роботі були використані методи структурно-функціонального аналізу, індукції і дедукції, абстрагування і конкретизації, аналізу і синтезу, узагальнення тощо.</p>

Додаток 3

Зразок оформлення основної частини кваліфікаційної бакалаврської роботи на тему «Професіоналізація публічних службовців в умовах глобалізації» РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

1.1 Наукові розробки проблеми професіоналізації публічних службовців

Починаючи з 20-30-х рр. XX ст. спочатку у Великобританії та США, а потім і в світі загалом починають активно досліджуватися проблеми професіоналізму та професіоналізації. Домінуючою тезою у відповідній науковій літературі є така, що наголошує на ключовій ролі професіоналізації кадрового складу публічної служби як необхідної умови ефективного публічного управління. Сьогодні немає фактично жодного питання щодо організації та функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, яке б не було пов'язане з професіоналізмом та компетенцією службовці

Зразок оформлення висновків до кваліфікаційної бакалаврської роботи на тему «Професіоналізація публічних службовців в умовах глобалізації»

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі сформовано ряд теоретичних, методичних і практичних положень щодо удосконалення професіоналізації публічних службовців в умовах глобалізації. Основні результати дослідження знайшли відображення у висновках і пропозиціях в контексті визначених у роботі мети і завдань.

1. З'ясовано, що в науковому полі є теоретичні доробки, що базуються на єдиному підході щодо професійного розвитку, становлення професіонала. Однак сучасні наукові підходи не визначають чіткої концепції, яка б пропонувала цілком прийнятну точку зору на стан та перспективи розвитку процесу професіоналізації у сфері публічного управління...

Додаток Л

Зразок оформлення списку використаних джерел до кваліфікаційної бакалаврської роботи

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
КНИГИ	
Однотомні видання	
Один автор	Варналій З.С. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації : монографія. К. : Знання України, 2020. 423 с.
Два і більше авторів	Мазур І.І. Халковський О.М. Антикорупційна політика в системі детінізації економіки України: сутність, проблеми, перспективи: монографія К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2017. 246 с.
Без автора	Купалова Г.І. (Ред.) Підприємництво: навч. посіб. К.: Компрінт, 2020. 400 с.
Багатотомні видання	
Видання загалом	Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.
Окремий том	Dark energy and dark matter in the Universe. In three vol.Vol. 3. Dark matter: Observational manifestation and experimental searches. Kyiv: Akadempriodyka, 2015. 356 p.
Серіальні та продовжувані видання	
Журнал	Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка / засн.: Київ. нац. унів.ім. Т. Шевченка. Київ. 2020, № 212 (5).
Бюлетень	Бюлетень Міністерства юстиції України : наук. журн. / засн.: Мін-во юст. України. Київ. 2020, № 6, 24 с.

1	2
ІНШІ ВИДАННЯ	
Законодавчий матеріал	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, із змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua . (дата звернення: 15.04.2021).
Матеріали конференцій	Зелений бізнес: життя заради майбутнього. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної молодих учених (12-13 квіт. 2020, м. Київ). Київ, 2020. 277 с.
Правила	Правила пожежної безпеки в Україні. Затв. Мін-вом внутріш. справ України 30.12.2014. Чинний від 10.04.2015. Київ: Техніка, 2003. 157 с.
Окремий стандарт	ДСТУ 3017-2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ, 2016. 42 с.
Патент	Пат. КМ 98077 Україна. Спосіб одержання йодиду цезію або йодиду натрію для вирощування монокристалів. Опубл. 10.04.2015.
Заявка	Заявка у 2014 06343 Україна, МПК (2014.04) B01J 13/00. Спосіб отримання колоїдного розчину наночасток срібла / О. А. Півоваров, М. І. Воробйова (Україна); заявник та патентовласник ДВНЗ «Укр. держ. хім.-технол. ун-т». № у 2014 06343; заявл. 10.06.14.
Автореферат дисертації	Ковтун В.П. Репутаційні ризики та їх вплив на економічну безпеку підприємства (за матеріалами українських виробників безалкогольних напоїв)[Текст]: автореф. дис канд. екон. наук: 08.00.04 / Ковтун Віта Петрівна; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». - Київ, 2017. – 20 с.

1	2
ЧАСТИНА ВИДАННЯ	
Стаття із журналу, збірника, розділу книги	Гура В., Скопенко Ю. Аналіз сучасного стану інноваційного підприємництва в умовах діджиталізації економіки України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки. 2020. 2(44). С. 19-23. Bazylevych V., Kupalova G., Goncharenko N., Murovana T., Grynychuk J. Improvement of the Effectiveness of Organic Farming in Ukraine. <i>Problems and Perspectives in Managements</i> . 2017. № 3. P. 97-103. Mazur I., Sazonov R., Smolarek B. Impact of dual listing of companies' shares on their liquidity. <i>Economic Annals-XXI</i> , 2018, 173(9-10), p. 38–42.
ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ВІДДАЛЕНОГО ДОСТУПУ	
Опис ресурсу загалом	Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2020. URL: http://www.nas.gov.ua/publications (дата звернення: 15.04.2021).
Опис частини електронного ресурсу	Garfield E. More on the ethics of scientific publication: abuses of authorship attribution and citation amnesia undermine the reward system of science. Essays of an information scientist. URL: http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf (Last accessed: 15.04.2021).
НЕОПУБЛІКОВАНІ ВИДАННЯ	
Звіт про науково-дослідну роботу	Розвиток науково-видавничої справи на початковому та сучасному етапах діяльності Національної академії наук України: звіт про НДР (заключний) ВД «Академперіодика» НАН України; кер. Я. С. Яцків. Київ, 2019. 112 с. № ДР 0113U001213.

1	2
ЧАСТИНА ВИДАННЯ	
Дисертації	Воскобойнікова-Гузева О. В. Бібліотечно- інформаційна сфера України в контексті соціальних трансформацій кінця ХХ ст. – 10-х років ХХІ ст.: концепції стратегічного розвитку, динаміка змін, перспективи: дис. д-ра наук із соц. комунік.: 27.00.03 / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2019.

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюється відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с. (Інформація та документація). У списку використаних джерел необхідно вказати прізвища та ініціали всіх співавторів незалежно від виду публікації.
2. Позатекстове бібліографічне посилання пов'язують із фрагментом тексту документа, до якого воно належить, за допомогою знаків виноски, які або виносять на верхню лінію шрифту після відповідного тексту та перед позатекстовим посиланням, або складають в одну лінію зі шрифтом основного тексту (у квадратних дужках у тексті та без дужок перед позатекстовим посиланням).
3. Відомості про документ, опублікований іншою мовою, ніж мова основного тексту, у бібліографічних посиланнях незалежно від їх типу (позатекстове, підрядкове, внутрішньотекстове) наводять мовою оригіналу.

Додаток М
Таблиця М.1

Підготовка державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» за державним замовленням НАДС

Категорії публічних службовців	2016	2017	2018
Всього	1299	1600	1600
в т.ч. державні службовці	917	1040	1050
посадові особи місцевого самоврядування	382	560	550

Джерело: складено автором за матеріалами Державної служби статистики України [2].

(Можливі й інші варіанти посилань, наприклад: «Складено автором», «Складено автором на основі [15, с. 65]», «Розрахованоавтором на основі [16, с. 28]»).

Примітки:

Таблиці нумерують послідовно в межах кожного розділу роботи, за винятком додатків. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка. Наприклад, третя таблиця II розділу повинна позначатися «Таблиця 2.3».

У додатках таблиці нумеруються в межах кожного додатку. У такому випадку, номер таблиці має включати позначення додатка (літеру) і її порядковий номер, між якими ставиться крапка. Наприклад, перша таблиця додатку Н має позначатися «Таблиця Н.1».

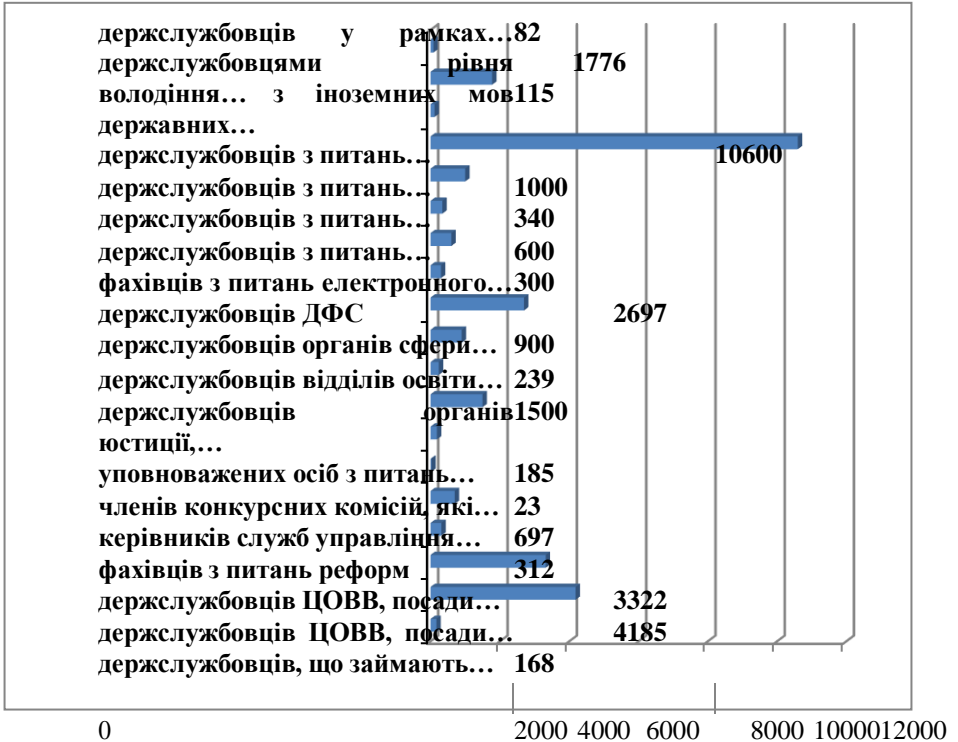

Рис. П.1 Напрями підвищення кваліфікації державних службовців в Україні у 2018 році, осіб [18, с. 24].

(Можливі інші варіанти посилань, наприклад: «Складено автором», «Узагальнено автором на основі [12, с. 5]»).

Примітки:

Ілюстрації нумерують послідовно в межах кожного розділу роботи, за винятком додатків. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад, п'ятий рисунок III розділу повинен позначатися «Рис. 3.5».

У додатках ілюстрації нумеруються в межах кожного додатку. У такому випадку, номер ілюстрації має включати позначення додатка (літеру) і її порядковий номер, між якими ставиться крапка. Наприклад, перший рисунок додатку П має позначатися «Рис. П.1»

Додаток П
Приклад оформлення формул

$$P = \text{ЧП} / C * 100, \quad (P.1)$$

де Р – рентабельність, %,

ЧП – чистий прибуток підприємства, тис. грн.,

С – собівартість продукції, тис. грн.

Примітки:

Формули в кваліфікаційній роботі (якщо їх більше одної) нумерують у межах кожного розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Наприклад, третя формула першого розділу позначається «1.3».

У додатках формули нумеруються в межах кожного додатку. При цьому номер формули складається з позначення додатка (літери) і порядкового номеру формули, між якими ставиться крапка. Наприклад, перша формула додатку Р повинна позначатися «Р.1», а друга формула – «Р.2»

Додаток РВІДГУК
наукового керівника
на кваліфікаційну бакалаврську роботу студента(ки) першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 281»Публічне управління та адміністрування» освітньої
програми « Публічне управління та адміністрування »
Іванова Івана Івановича на тему

1. Актуальність та наукова новизна роботи

2. Визначення мети, завдань, предмета, об'єкта випускної
кваліфікаційної бакалаврської роботи

3. Рівень викладу основного матеріалу

Продовження дод. Р

4. Рівень обґрунтованості розробок та пропозицій

5. Оформлення випускної роботи

6. Рівень самостійності

7. Недоліки

8. Рекомендація до захисту

Вчене звання, науковий ступінь,

П.І.Б. наукового керівника

(підпис, дата)

Додаток С

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну бакалаврську роботу студента(ки) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньої програми

«Публічне управління та адміністрування «Іванова Івана Івановича на тему

1. Актуальність і наукова новизна роботи

2. Визначення мети, завдань, предмета, об'єкта випускної кваліфікаційної бакалаврської роботи

3. Рівень викладу основного матеріалу, науковий апарат, методологія

Продовження дод. С

4. Рівень обґрунтованості пропозицій, новизна, самостійність роботи

5. Оформлення випускної роботи

6. Недоліки

7. Рекомендація до захисту

Посада і місце роботи,
П.І.Б. наукового рецензента _____
(підпис, дата)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка
«02» березня 2020 року (протокол №8)

ПОЛОЖЕННЯ

про систему виявлення та запобігання

**академічному плагіату у Київському національному університеті імені
Тараса Шевченка**

1.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (далі — Положення) розроблено відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про авторське право і суміжні права», Цивільного кодексу України, інших нормативно-правових актів, Статуту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Положення про організацію освітнього процесу Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а також на виконання наказу №84-32 від 06.02.2020 р. «Про запровадження єдиної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка». При укладанні Положення використані Рекомендації з академічної доброчесності для закладів вищої освіти, розроблені у рамках Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) за підтримки Посольства США (рекомендовані листом МОН України від 23.10.2018 р. за №1/9-650).

1.2. Мета Положення

1.2.1. Врегулювання процедури виявлення та запобігання плагіату в академічних текстах за авторства працівників і здобувачів вищої освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі — Університет);

1.2.2. Сприяння дотриманню вимог наукової етики і поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й індивідуальності під час створення авторського твору та усвідомлення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.2.3. Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти Університету, освітньої і наукової діяльності Університету в цілому.

1.3. Основні завдання Положення

1.3.1. Забезпечення дотримання академічної доброчесності:

- здобувачами освіти першого-другого ступенів вищої освіти при виконанні ними кваліфікаційних робіт (дипломних та курсових робіт, проєктів);

- здобувачами наукових ступенів доктора філософії і доктора наук при виконанні ними дисертаційних робіт;

- науковими та науково-педагогічними працівниками Університету при підготовці до видання підручників, посібників, монографій, наукових статей та інших видів наукових і навчально-методичних розробок.

1.4. Значення термінів, вжитих у цьому Положенні:

1.4.1. Автор – фізична особа, творчою та інтелектуальною працею якої створено твір.

1.4.2. Твір – результат наукової або навчально-методичної діяльності конкретної фізичної особи або групи осіб (співавторство) у вигляді інформації, що представлена на паперовому носії чи офіційно оприлюднена в електронному вигляді (у тому числі на офіційному Web-сайті або у мережі Інтернет).

1.4.3. Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному Web-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Продовження дод. Т

1.4.4. Академічний плагіат — оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Академічним плагіатом можуть бути визнані: плагіат фрагментів письмових робіт і повних текстів; плагіат ідей, даних, моделей, ілюстрацій тощо; неналежні посилання за відсутності привласнення авторства; помилки цитування (незалежно від того, чи будуть помилки цитування визнані академічним плагіатом, вони є безсумнівним порушенням академічної етики).

Типовими прикладами академічного плагіату є:

- видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї змістовних змін (у тому числі із внесеними навмисними текстовими спотворенням з метою укриття запозичення);
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- дослівне копіювання фрагментів тексту або його дослівний переклад українською з іноземної (від фрази до набору речень) без належного оформлення цитування;
- внесення незначних правок у скопійований матеріал (перефразування речень, зміна порядку слів у них, нумерації формул, графіків, малюнків заміна символів в тексті тощо) та без належного оформлення цитування;
- компіляція — створення значного масиву тексту без самостійного вивчення проблеми внаслідок копіювання тексту із різних джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту;
- перефразування (парафраза) тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело;

Продовження дод. Т

- відтворення в тексті наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо – крім загальновідомої) з джерела без посилання на це джерело;
- відтворення в тексті оприлюднених творів мистецтва без зазначення авторства цих творів мистецтва;
- подання як власних робіт (дисертацій, монографій, навчальних посібників, статей, тез, звітів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та бакалаврських робіт, есеїв, рефератів тощо), виконаних на замовлення іншими особами.

1.4.5. Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

Типові приклади самоплагіату: дуплікація публікацій (публікація однієї і тієї самої наукової роботи в кількох виданнях, або повторна публікація раніше оприлюднених статей, монографій, інших наукових робіт як нових); дублювання наукових результатів (публікація одних і тих самих наукових результатів в різних наукових працях як нових, які публікуються вперше); подання у звітах з виконання наукових проєктів результатів, що містилися у попередніх роботах; агрегування даних (суміщення старих і нових даних без їх чіткої ідентифікації з відповідними посиланнями на попередні публікації); дезагрегування даних (публікація частини раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію).

а.

СФЕРА ДІЇ ПОЛОЖЕННЯ

- 2.1. Обов'язковий перевірка на академічний плагіат підлягають:
- 2.1.1. Кваліфікаційні робота на здобуття ступеня бакалавра або магістра – на етапі допуску до захисту;
- 2.1.2. Дисертаційні робота на здобуття ступеня доктора філософії/доктора мистецтва або доктора наук – на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду у спеціалізованій вченій раді;
- 2.1.3. Рукописи монографій, підручників та посібників, що рекомендуються до видання Науково-методичною радою Університету – на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду на засіданні кафедри;

Продовження дод. Т

2.1.4. Рукописи підручників та посібників, що рекомендуються до видання вченими радами факультетів/інститутів – на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду на засіданні кафедри;

2.1.5 Рукописи статей, тез доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів конференцій, семінарів тощо - на етапі подання роботи автором до розгляду для публікації.

2.2. Вибірково, за поданням Постійної комісії Вченої ради з питань етики Університету, можуть перевірятися на академічний плагіат тексти, опубліковані до запровадження Системи запобігання академічному плагіату в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (далі — Система), а саме:

2.2.1. Кваліфікаційні робота на здобуття ступеня бакалавра, магістра, або еквівалентного їм ступеня, який був чинний на момент захисту, дисертаційні роботи на здобуття ступеня доктора філософії/ доктора мистецтва або доктора наук;

2.2.2. Підручники, навчальні посібники, монографії та інші наукові праці викладачів та наукових співробітників Університету.

б. АДМІНІСТРАТОР І ОПЕРАТОРИ СИСТЕМИ

3.1. Адміністратор Системи – співробітник Університету, який призначається наказом ректора і відповідає за організацію робіт щодо виявлення та запобігання академічному плагіату в Університеті. Адміністратор Системи взаємодіє з власниками/ розробниками Системи та співробітниками, відповідальними за перевірку академічних текстів на плагіат в структурних підрозділах Університету (далі – Оператори Системи).

Адміністратор Системи організує роботу Операторів Системи, надає інформацію керівництву Університету щодо загального стану процесу перевірки, надає в бухгалтерію Університету інформацію про обсяги використаних ресурсів, які Університет отримує від власників програмної системи контролю на антиплагіат.

3.2. Оператори Системи призначаються наказом/ розпорядженням ректора/проректора за поданням структурних підрозділів, які здійснюють оприлюднення та атестацію/ сертифікацію академічних текстів на факультетах/в інститутах, відділеннях, кафедрах, радах, центрах, редакційних колегіях та оргкомітетах Університету.

Функціональні обов'язки Операторів Системи:

3.2.1. Одержання та належне збереження необхідного програмного та методичного забезпечення. Забезпечення захисту персональних даних відповідно до чинного законодавства.

3.2.2. Прийом від відповідальних осіб академічних текстів на перевірку.

3.2.3. Здійснення перевірки академічного тексту, виготовлення її результатів та передача їх відповідальній особі в електронному вигляді.

3.2.4. Ведення електронного обліку перевірених робіт та використаного обсягу ліміту на перевірку, подача заявок на одержання необхідного ліміту сторінок, підготовка статистичних даних про проведену перевірку.

3.2.5. Направлення перевірених академічних текстів (не менше ніж 1 раз на семестр) до репозиторію академічних текстів Університету.

3.3. Академічні тексти, що подаються для перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості текстів, повинні бути представлені у форматі *.pdf з можливістю пошуку по тексту та/або у форматах *.doc, *.docx.

3.4. Етапи загальної схеми перевірки академічних текстів на плагіат з використанням відповідної Системи:

3.4.1. Особа, яка відповідає за якість академічного тексту (далі - Керівник роботи), передає в електронному форматі академічний текст Оператору Системи для завантаження в Систему;

3.4.2. Оператор завантажує і контролює процедуру проходження перевірки академічного тексту за відкритими інтернет-джерелами та базами внутрішньої бібліотеки Системи;

3.4.3. Система генерує і зберігає звіт подібності із невід'ємним від нього протоколом процесу перевірки, в якому обов'язково вказуються:

- ПІП Оператора Системи;
- точна дата і час проведеної перевірки;
- назва перевіреного академічного тексту;
- перелік назв використаних баз внутрішньої бібліотеки Системи;
- кількість джерел в Інтернеті, які використовувалися для перевірки;

3.4.4. Звіт подібності передається для аналізу та прийняття експертного рішення Керівнику роботи.

Продовження дод. Т

с. ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ СТУДЕНТСЬКИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

4.1. При перевірці кваліфікаційної роботи (проекту) здобувача освіти особою, яка відповідає за якість академічного тексту є науковий керівник.

4.2. Вчена рада факультету/інституту визначає граничний відсоток текстових збігів, відповідно до якого науковий керівник має право подавати обґрунтування екзаменаційній комісії щодо відсутності плагіату і можливості затвердження позитивного експертного висновку.

4.3. Текст остаточного варіанту кваліфікаційної роботи (далі – Робота) подається здобувачем вищої освіти Керівнику роботи в електронному вигляді на етапі допуску до захисту. Термін подачі роботи має бути достатнім для отримання звіту подібності не пізніше ніж за один тиждень до захисту роботи.

4.4. Керівник роботи надсилає електронною поштою Роботу відповідальному за перевірку Оператору Системи факультету/ інституту відділення/кафедри.

4.5. Оператор Системи завантажує Роботу до Системи і впродовж трьох робочих днів після її завантаження здійснює процес перевірки, генерує звіт подібності. Електронний варіант звіту повертається Керівнику роботи електронною поштою.

4.6. Оператор Системи роздруковує довідку про оригінальність Роботи, включає туди аналітичну частину звіту подібності, яка засвідчує відсоток збігів/ідентичності/схожості, завіряє дані своїм підписом і передає Керівнику роботи.

4.7. Керівник роботи здійснює експертну оцінку Роботи з урахуванням звіту подібності, робить у довідці про оригінальність роботи свій висновок і додає до кваліфікаційної роботи.

4.8. Допуск до захисту проводиться з врахуванням експертної оцінки Керівника роботи результатів щодо відсутності плагіату в Роботі. Якщо Робота допускається до захисту, то здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

4.9. Відповідальність за наявність у справі здобувача вищої освіти довідки про оригінальність Роботи несе голова Екзаменаційної комісії. У випадку п відсутності він зобов'язаний не допустити здобувача вищої освіти до захисту.

4.10. Якщо Робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, визначені п. 1.4.4, цього Положення, Робота разом з копією звіту подібності (.pdf файл) повертається автору- здобувачу вищої освіти на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд Керівнику робота.

4.11. Повторна перевірка роботи Оператором Системи відбувається виключно за кошти автора.

4.12. У випадку незгоди здобувача з висновком про оригінальність Роботи автор-здобувач вищої освіти має право подати апеляцію до апеляційної комісії з академічної доброчесності факультету/інституту.

4.13. Апеляційна комісія з академічної доброчесності факультету/інституту затверджується розпорядженням керівника факультету/інституту у складі не менше 3 науково-педагогічних працівників, які мають науковий ступінь. Апеляційна комісія розглядає спірні факти звіту подібності. Рішення апеляційної комісії вноситься в довідку про оригінальність роботи і є остаточним.

5.1. Остаточний варіант дисертації разом із заявою щодо самостійності виконання, ідентичності друкованої та електронної версій роботи подається вченому секретарю НДЧ в електронному вигляді. Перевірка на ідентичність друкованої та електронної версій дисертації покладається на здобувача наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук)/доктора наук та наукового керівника/ консультанта.

5.2. Перевірка дисертацій здійснюється за допомогою Системи на предмет наявності чи відсутності текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело оприлюднення (частково або повністю).

5.3. Послуги з проведення науково-технічної експертизи надаються Науково- консультаційним центром Університету.

5.4. Оператором Системи є відповідальна особа Науково-консультаційного центру, яка завантажує електронний варіант роботи до Системи для здійснення перевірки, що генерує звіт подібності.

Продовження дод. Т

5.5. Звіт подібності надсилається експерту, який призначається факультетом/ інститутом за галуззю знань та спеціальністю, поданої на перевірку роботи. Експерт надає висновок науково-технічної експертизи щодо наявності чи відсутності академічного плагіату в дисертації³. Результати науково-технічної експертизи дають підстави стверджувати, що дисертація здобувача є самостійним дослідженням, в якому відсутні не дозволені компіляції та академічний плагіат.

5.6. У випадку виявлення у дисертації запозичень без належного оформлення посилань чи інших технічних недоліків робота повертається здобувачу на доопрацювання з можливістю повторного подання на перевірку. Причини повернення дисертації мають бути зазначені у висновку експерта окремим пунктом.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
БАКАЛАВРСЬКОЇ
РОБОТИ**

**здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 281 «Публічне
управління та адміністрування»,
освітня програма «Урядування у публічній сфері»**

Укладачі: Комаха Л.Г., Гура В.Л., Ситник Г.П., Зубчик О.А., Рубан Ю.Г.

